

Maaiveld

Hoewel het een twijfelachtig genoeg is om als martelaar door het leven te mogen gaan, moet de achtdaagse staatssecretaris In 't Veld zich maar troosten met de gedachte dat zijn affaire misschien wel een keerpunt zal blijken te zijn geweest in het denken over presteren en belonen in Nederland. Want benepener en mieziger kan dat denken toch haast niet worden. Waar ter wereld kan het gebeuren dat een bekwaam mens uit een openbaar ambt wordt gedrukt omdat hij te veel presteert terwijl hij van zijn volstrekt normale beloning nog een deel terugstort ook? Dat kan alleen in het land van het maaiveld, waar bovengemiddelde prestaties als uitsloerij worden gezien en waar wie zich voor zijn prestaties laat belonen als een graaier wordt gebrandmerkt. Ieder land krijgt wat het verdient en de beloning voor dit land, dat een hekel heeft aan uitblinkers, is een al vele jaren achterblijvende welvaartsontwikkeling.

In de jaren tachtig leek het er even op dat de beleidsmakers hun naar binnen gekeerde houding van economische bekrompenheid hadden laten varen. Dit was de 'no nonsense'-periode. Even leek het erop alsof onze politici de blik naar de wereld hadden gericht en wakker waren geworden voor de nieuwe concurrentieverhoudingen. Maar de affaire-In 't Veld maakt in een klap duidelijk dat we met het Haagse denken weer terug zijn in de grauwe jaren zeventig, toen nivellering het hoogste ideaal was.

Het is iedere keer weer verbijsterend te moeten constateren hoe ver de Haagse politiek van de marktsector afstaat. In de marktsector wordt het geld verdiend, dat Den Haag daarna zo graag verdeelt. In de marktsector weet men dat prestaties naar waarde moeten worden beloond – niet te hoog maar ook niet te laag. In de marktsector reageert men op vraag en aanbod. Om een marktpositie te behouden moet een voortdurende strijd met de concurrentie worden geleverd. Is de kwaliteit niet goed of de prijs te hoog, dan gaat men er aan. Wie presteert wordt beloond, maar wie dat niet doet valt af. Inkomensplaatjes zijn wel mooie Haagse bedenkensels, maar de markt trekt zich daar weinig van aan – iets wat bij sommige parlementariërs, zoals het kamerlid Vermeend, gelukkig inmiddels ook bekend begint te raken.

Het merendeel van onze politici lijkt echter in een eigen, naar binnen gerichte wereld te leven. Politici communiceren, als regel via de pers, met elkaar. Wat andere politici vinden is belangrijker dan wat de klanten vinden. Die interne gerichtheid heeft alles met de achtergrond van onze politici te maken. Het merendeel is afkomstig uit de zachte sector van de maatschappij: uit de welzijns wereld, de sociale sector, het onderwijs, of uit de ambtenarij. De meeste politici hebben nooit voor de markt gewerkt; ze hebben nooit de druk van de concurrentie gevoeld. Hun salaris is vrijwel altijd een salaris geweest dat betaald werd uit de collectieve middelen. En dus was het een gereguleerd salaris: zoveel periodieken, zoveel

rangen. Te weinig was slecht, maar te veel was helemaal uit den boze. In hun wereld wordt produktie typisch gemeten als input – zoveel uren per week – in plaats van als output, zoals in de gewone wereld gebruikelijk is. In hun maatschappelijke carrière hebben politici vrijwel altijd aan de verdelende kant gestaan. Het maken van welvaart is nooit hun vak geweest. Daar weten ze niets van en daar ligt hun belangstelling ook niet.

Van onze volksvertegenwoordigers kan men dus bepaald niet zeggen dat ze doen wat hun naam zegt: ze vertegenwoordigen allerminst het volk in zijn brede geledingen. Ze vertegenwoordigen slechts een bepaald segment van onze maatschappij. Nu in Den Haag, om wat voor redenen dan ook (waarschijnlijk de recessie) het anti-marktsentiment weer sterker lijkt te worden, is de kans op een toenadering tussen de verdeelwereld en de maakwereld ook weer kleiner geworden. Succesvolle Nederlanders die in het bedrijfsleven werkzaam zijn, voelen zich allerminst tot de politiek aangetrokken. De taal is anders, de aandachtsgebieden zijn anders, de besluitvormingscultuur is totaal anders, en nu is dan ook weer eens overduidelijk gebleken dat de politiek in feite de werking van de markt niet wil accepteren. Den Haag spreekt niet alleen een andere taal, men leeft er in een compleet andere wereld. Men heeft wel de mond vol over werkgelegenheid en banenplannen, maar de Nederlanders die die banen moeten creëren vertrouwt men in diepste wezen niet. Als In 't Veld al door het ex-kamerlid De Visser op kwalijke wijze als een 'slimme zakenman' wordt neergezet, dan kan men zich wel voorstellen welke Bul-Super-achtige kwalificaties deze voormalige geachte afgevaardigde over zal hebben voor ondernemers die echt succesvol zijn geweest (en die al die banen hebben gecreëerd waar onze politici zo om verlegen zitten).

Hoe moet het nu verder? Ik zou het niet weten. Bij de eerstvolgende Kamerverkiezingen zullen de trends van de laatste jaren wel worden doorgetrokken. Een nog eenzijdiger samengesteld parlement, en een weer lagere opkomst op verkiezingsdag. Zolang onze politici hun marktvreemde ideeën blijven koesteren, niet de handen vuil willen maken aan de sector, waar het geld in Nederland wordt verdiend, en succes blijven wantrouwen, zal de vervreemding tussen Den Haag en de rest van Nederland alleen maar sterker worden.

Maar misschien, heel misschien, heeft In 't Veld wel voor een keerpunt gezorgd.

J.J. van Duijn